

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

3. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Oda-vissza értelmes szavak, esetleg toldalékos szóalakok meghatározásait, rokon értelmű párjait adtuk meg. Öt ilyen szópárosét, de összekeverve. Keressétek meg a párokat, és mondjátok el e megtalált szavakat a zsűrinek! Például: – *virágos mező* – *házak közti közterület* → *RÉT* és *TÉR*.

– <i>az egyik égtáj</i>	– <i>átvészeli, valahol tölti a hideg évszakot</i>
– <i>öblös, bő</i>	– <i>házhely, kisebb földterület</i>
– <i>régész által talált tárgy</i>	– <i>lerakódott kosz a tárgyakon</i>
– <i>táncot jár</i>	– <i>lapszáltól lapszélíg tartó szakaszok a könyvben</i>
– <i>vén, idős</i>	– <i>akadály</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Móra Ferenc: A gyevi törvény

Gyevit ne tessék keresni a térképen, mert a térképen csak Algyő található, egy macskaugrásnyira Szegedhez. De hát a mappa mondhat, amit akar, a gyevi magyar mégiscsak jobban tudja a saját faluja nevét.

A régi világban szokásban volt nagyeszű magyaroknál a Márton gyereket Mártának kereszteltetni, hogy a császár lánynak gondolja, és ne öltöztesse angyalbőrbe. Valami ilyen huncutság lehetett abban is, hogy Algyő Gyevinek nevezte el magát. Gondolta, hogy így majd nem találják meg a mindenféle dézsmaszedők.

Történt egyszer, hogy Mátyás királyra ráestellett a szegedi határban, ahol nyulászni járt. Valahogy eltévelyedett a kíséretétől, s nem volt vele senki az ispánján kívül, azt ijesztgette tréfás szóval:

- *Na, cselédem, hová bújjunk éjszakára, hogy el ne kapjon a réztollú bagó?*
- *Itt van Gyevi egy miatyánknyira – emelte meg a süvegét az ispán –, ott meghálhatunk, reggel aztán megkereshetjük a többieket.*

Kérdések:

1. Létezik-e a történetben szereplő falu? Válaszotokat indokoljátok!
2. Mit jelentenek a szöveg következő szavai, kifejezései ebben a szöveggörnyezetben?
 - a) *mappa*
 - b) *macskaugrásnyira*
 - c) *nyulászni*
 - d) *meghálhatunk*
3. Miért volt szokás Mártának kereszteltetni a fiúgyermeket?
4. A császár milyen intézkedését kerülték ki a gyeviék?
5. Minek a jelképe, ha valaki megemeli a süvegét?

3. feladat (12 pont)

Találjátok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*Madarat tolláról, embert barátjáról...*” közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

4. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Oda-vissza értelmes szavak, esetleg toldalékos szóalakok meghatározásait, rokon értelmű párjait adtuk meg. Öt ilyen szópárosét, de összekeverve. Keressétek meg a párokat, és mondjátok el e megtalált szavakat a zsűrinek! Például: – *virágos mező* – *házak közti közterület* → *RÉT* és *TÉR*.

– <i>a hálába került labda</i>	– <i>észak-európai nép</i>
– <i>folyóvíz sodra, folyása</i>	– <i>eltalálható pont</i>
– <i>szorító szerszám (vasból)</i>	– <i>kötelen függ</i>
– <i>sás (vízinövény)</i>	– <i>járművön utazó személy</i>
– <i>a deszkánál kisebb egyenes faanyag</i>	– <i>a tetejére</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Móra Ferenc: Hendók mester és Busa deák

Hendók mester a Mátyás király legkedvesebb íródeákja volt, Busa deák pedig a Hendók mester leghasznátalanabb szolgálója.

Akkor még más világ volt, mert még nem volt ábécéskönyv. Ha valami okos ember írt valami szép könyvet, azt a tudós emberek szépen lekörmölgették betűről betűre.

Mivel Hendók mester ilyen nagy tudós férfi volt, Mátyás király nagyon szerette a keze munkáját s arannyal váltotta be a királyi könyvtárba. S megengedte neki, hogy mind a két füle mellett hordhasson egy-egy kihegyezett lúdtollat, mely engedelemre büszke is volt Hendók mester.

– *No, az nem nagy sor – pittyesztette el a száját Busa deák –, nekem két lúdtoll helyett egész kócsagszárnyam van. Csakhogy nem a fülem mellett hordom, hanem a süvegemen.*

– *Bizony, Busa deák, látszik, hogy nem jártál ott, ahol a tudományt osztogatják – pirongatta Hendók mester.*

– *De bizony nem is kívánczok én arra a tájékra! Úgy vélem, nagyon zörgős marad annak a csontja, aki tudományt abrakol.*

Kérdések:

1. Milyen tulajdonságukban különbözik Hendók mester és Busa deák?
2. Miért pont lúdtollat hordhatott a mester a füle mellett?
3. Magyarázzátok meg a szöveg alábbi mondatait, kifejezéseit!
 - a) „arannyal váltotta be a királyi könyvtárba.”
 - b) „nem jártál ott, ahol a tudományt osztogatják”
 - c) „zörgős marad annak a csontja, aki tudományt abrakol.”
4. Mit érzékeltet azzal Busa deák, hogy „elpittyesztte a száját”?
5. Kérdések Mátyás királlyal kapcsolatban:
 - a) Hogy nevezik Mátyás könyvtárának könyveit?
 - b) Ki volt Mátyás apja, s milyen történelmi esemény fűződik a nevéhez?

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*kecskére bízta a káposztát*” szólás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

5. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Oda-vissza értelmes szavak, esetleg toldalékos szóalakok meghatározásait, rokon értelmű párjait adtuk meg. Öt ilyen szópárosét, de összekeverve. Keressétek meg a párokat, és mondjátok el e megtalált szavakat a zsűrinek! Például: – *virágos mező* – *házak közti közterület* → *RÉT* és *TÉR*.

– <i>kenyérsütő mester</i>	– <i>sír népiesen</i>
– <i>fiókos szekrény</i>	– <i>kis szeglet, sarok a kemence mögött</i>
– <i>zuhany</i>	– <i>ábra, rajz</i>
– <i>táncos multság</i>	– <i>az egyik végtag</i>
– <i>észak-európai nép</i>	– <i>székesegyházak</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Móra Ferenc: Az aranycsináló

Mátyás király idejében éjjel-nappal tárva-nyitva állott a budai Vár nagy érckapuja. Szabadon járhatott rajta ki s be a szegény jobbágy csakúgy, mint a zászlósúr.

– Nem az én házam ez, hanem az országé – mondogatta a nagy király. – Én magam csak zsellér vagyok benne. Kötelességem szívesen látni a gazdát, ha szűrdolmányban jön, ha bársonymentében.

Nem is volt a Mátyás udvara soha ügyes-bajos ember nélkül. Egymás sarkát taposták a kócsagtollas vitézek, a nagy szakállú tudósok, a nagy szavú kalmárok, a csendes mesteremberek. A királynak mindenkihez volt egy-két jó szava.

Legtöbb becsülete volt pedig előtte az olyan embernek, aki valami okos találmánnyal állított be hozzá. Azt soha ajándék nélkül el nem eresztette. Világra is szólt a híre Mátyás bőkezűségének, s külső országokból is özönlött a budai Várba a sok feltaláló. Volt azok közt nagyeszű ember is, volt világcsaló is, s a Mátyás éles szeme a szívébe látott mindnyájának.

Kérdések:

1. Miért állt tárva-nyitva a budai Vár kapuja?
2. Magyarázzátok meg, mit jelentenek a szöveg alábbi mondatai, kifejezései!
 - a) „Én magam csak zsellér vagyok benne.”
 - b) „Kötelességem szívesen látni a gazdát, ha szűrdolmányban jön, ha bársonymentében.”
 - c) „egymás sarkát taposták”
3. Kik azok a kalmárok? Vajon miért „nagy szavúak”?
4. Mit jelent az utolsó mondatban az, hogy Mátyásnak „éles a szeme”?
5. Kérdések Mátyás királlyal kapcsolatban:
 - a) Ki volt Mátyás apja, s milyen történelmi esemény fűződik a nevéhez?
 - b) Hogy nevezték Mátyás híres seregét, és ki volt a kapitánya, akiről Tatay Sándor regényt is írt?

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*mindenki a saját háza előtt söpörjön*” szólás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

6. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Ellentétes jelentésű melléknévpárokat adunk meg összekeverve. Keressétek meg azokat a párokat, amelyek lehetnek egymás ellentétei! Vigyázat, a szavak között van egy kakukktójás!

<i>csökönyös</i>	<i>tömzsi</i>	<i>cserfes</i>	<i>kezes</i>
<i>csapodár</i>	<i>szófukar</i>	<i>hórihorgas</i>	<i>vagány</i>
	<i>félszeg</i>	<i>hűséges</i>	<i>botor</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet Móra Ferenc *Szent László imája* című írásából, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Utoljára László király idejében látogatták meg a magyar földet a besenyő atyafiak. Véres arcú hírnök lihegve jelentette érkezésüket a királynak.

– *Ha Isten velünk, ki ellenünk? – öltötte fel páncélját nyugodtan a szent király, és összekürtöltette fegyvereseit.*

Mire Várad alá értek a magyarok, a martalóc had már fölprédálta Erdélyt; a föld népe jajveszékelve bujdokolt a vad harcosok elől, ám a király elszántan vezette kis seregét a Berettyó völgyéig. Eppen napszállat idején értek oda, s a király át akart úsztatni a folyócskán, mikor a keresztszegi monostorban megcsendült az esti harangszó. A király leszökkent paripájáról, és példát mutatva vitézeinek, könyörögve emelte fel szemeit az égre.

– *Urunk, Istenünk, te vagy a mi kardunk, te vagy a mi kelevézünk!*

Abban a pillanatban olyan rémületes üvöltés verte fel a napszállat csendjét, hogy maga László király is riadtan kapott hatalmas csatabárdjához. Az imádságban megriasztott sereg pedig ijedten rebegte:

– *A besenyők!*

Kérdések:

- Mit jelentenek a szöveg következő szavai?
 - monostor*
 - kelevéz*
- Magyarázzátok meg a következő mondatokat!
 - „Utoljára László király idejében látogatták meg a magyar földet a besenyő atyafiak.”*
 - „Ha Isten velünk, ki ellenünk?”*
 - „a martalóc had fölprédálta Erdélyt”*
- Milyen mássalhangzótörvény érvényesül a *rebegte* szóban?
- Milyen szófajú a szövegben szereplő *napszállat* szó?
- Gyűjtsétek ki a szöveg összes tulajdonnevét!

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet az *„Egy bolond százat csinál.”* közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

7. a

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Ellentétes jelentésű melléknévpárokat adunk meg összekeverve. Keressétek meg azokat a párokat, amelyek lehetnek egymás ellentétei! Vigyázat, a szavak között van egy kakukktojás!

<i>makrancos</i>	<i>korhely</i>	<i>gyámoltalan</i>	<i>mértékletes</i>
<i>talpraesett</i>	<i>komótos</i>	<i>kacér</i>	<i>nyeszlett</i>
	<i>daliás</i>	<i>szófogadó</i>	<i>szende</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Népi köszöntő

*Sok számos esztendőket vígan megérhess,
napjaidat számlálni ne légyen terhes!
Az ég harmatja szívedet újítsa,
áldások árja házad elborítsa!*

*Tenéked minden öröm holtig adassék,
amellé meg semmi bú ne barátkozzék!
Légyen éltednek virága mind kinyílt,
szíved ne szenvedjen semmi sebes nyílt!*

Kérdések:

1. Milyen ünnepi alkalomra szól ez a köszöntő ének?
2. Hogyan kell értelmezni az ének második, valamint negyedik sorát?
3. Mely metaforikus szószerkezetek fejezik ki az élet örömeit, jó dolgait?
4. Milyen mássalhangzótörvény érvényesül az alábbi szavakban?
 - a) *harmatja*
 - b) *újítsa*
 - c) *barátkozzék*
5. Keressetek egy-egy példát az alábbi meghatározásokra!
 - a) birtokos személyjeles, mély hangrendű főnév
 - b) felszólító módú, egyes szám második személyű ige
 - c) általános névmás
 - d) melléknévi igenév

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*Ki mint vet, úgy arat.*” közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

7. g

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Ellentétes jelentésű melléknévpárokat adunk meg összekeverve. Keressétek meg azokat a párokat, amelyek lehetnek egymás ellentétei! Vigyázat, a szavak között van egy kakukktojás!

<i>makrancos</i>	<i>korhely</i>	<i>gyámoltalan</i>	<i>mértékletes</i>
<i>talpraesett</i>	<i>komótos</i>	<i>kacér</i>	<i>nyeszlett</i>
	<i>daliás</i>	<i>szófogadó</i>	<i>szende</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Népi köszöntő

*Sok számos esztendőket vígan megérhess,
napjaidat számlálni ne légyen terhes!
Az ég harmatja szívedet újítsa,
áldások árja házad elborítsa!*

*Tenéked minden öröm holtig adassék,
amellé meg semmi bú ne barátkozzék!
Légyen éltednek virága mind kinyílt,
szíved ne szenvedjen semmi sebes nyílt!*

Kérdések:

1. Milyen ünnepi alkalomra szól ez a köszöntő ének?
2. Hogyan kell értelmezni az ének második, valamint negyedik sorát?
3. Mely metaforikus szószerkezetek fejezik ki az élet örömeit, jó dolgait?
4. Milyen mássalhangzótvény érvényesül az alábbi szavakban?
 - a) *harmatja*
 - b) *újítsa*
 - c) *barátkozzék*
5. Keressetek egy-egy példát az alábbi meghatározásokra!
 - a) birtokos személyjeles, mély hangrendű főnév
 - b) felszólító módú, egyes szám második személyű ige
 - c) általános névmás
 - d) melléknévi igenév

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*Ki mint vet, úgy arat.*” közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percen!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ SZÓBELI FORDULÓ (2025. DECEMBER 13.)

8. a

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Ellentétes jelentésű melléknévpárokat adunk meg összekeverve. Keressétek meg azokat a párokat, amelyek lehetnek egymás ellentétei! Vigyázat, a szavak között van egy kakukktojás!

<i>kies</i>	<i>szilaj</i>	<i>mogorva</i>	<i>dőre</i>
<i>jámbor</i>	<i>elmés</i>	<i>szemérmes</i>	<i>ledér</i>
	<i>piperkőc</i>	<i>kedélyes</i>	<i>sivár</i>

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Pesti Gábor: Az lóról és szarvasról (16. századi állatmese)

Az ló viadalt tart vala a szarvassal, és mikoron az szarvas ötet el izte volna az eledelről, az embernek kezde segítségért kenyergetni. Meg tére az emberrel ismeg a mezőre, és az szarvason gyézedelmet vőn, de maga készerítették az embernek mindenkoron kötele alatt lenni, zablát fel venni, és az embert nyergestől hátán viselni.

Kérdések:

1. Min vezett össze a ló a szarvassal?
2. Hiába nyerte meg az összecsapást a ló, mégsem lehetett maradéktalanul boldog. Miért?
3. Magyarázzátok meg, mit jelentenek a szöveg alábbi szavai, kifejezései!
 - a) *készerítették*
 - b) *ismeg*
4. Melyik az az egy közmondás, amely leginkább megfelel a mese tanulságának?

<i>Sok lúd disznót győz.</i>	<i>Közös lónak túros a háta.</i>
<i>Bízzál, de nézd meg, kiben!</i>	<i>Ajándék lónak ne nézd a fogát!</i>
5. Hogyan mondjuk mai magyar nyelven azt, hogy *vőn*, és mi a szófaja?
6. Keressetek a szövegből egy-egy példát az alábbi szófajokra!
 - a) igekötő
 - b) névmás
 - c) névutó
 - d) kötőszó

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet az „*Ebül szerzett jószág ebül vész el.*” közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY

8. g

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Ellentétes jelentésű melléknévpárokat adunk meg összekeverve. Keressétek meg azokat a párokat, amelyek lehetnek egymás ellentétei! Vigyázat, a szavak között van egy kakukktójás!

<i>kies</i>	<i>szilaj</i>	<i>mogorva</i>	<i>dőre</i>
<i>jámbor</i>	<i>elmés</i>	<i>szemérmes</i>	<i>ledér</i>
<i>piperkőc</i>	<i>kedélyes</i>	<i>sivár</i>	

2. feladat (16 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Pesti Gábor: Az lóról és szarvasról (16. századi állatmese)

Az ló viadalt tart vala a szarvassal, és mikoron az szarvas ötet el ízte volna az eledelről, az embernek kezdte segítségért kenyergeni. Meg tére az emberrel ismeg a mezőre, és az szarvason gyézedelmet vőn, de maga készerítették az embernek mindenkoron kötele alatt lenni, zablát fel venni, és az embert nyergestől hátán viselni.

Kérdések:

1. Min veszett össze a ló a szarvassal?
2. Hiába nyerte meg az összecsapást a ló, mégsem lehetett maradéktalanul boldog. Miért?
3. Magyarázzátok meg, mit jelentenek a szöveg alábbi szavai, kifejezései!
a) *készerítették*
b) *ismeg*
4. Melyik az az egy közmondás, amely leginkább megfelel a mese tanulságának?
Sok lúd disznót győz. *Közös lónak túros a háta.*
Bízzál, de nézd meg, kiben! *Ajándék lónak ne nézd a fogát!*
5. Hogyan mondjuk mai magyar nyelven azt, hogy *vőn*, és mi a szófaja?
6. Keressetek a szövegből egy-egy példát az alábbi szófajokra!
a) igekötő
b) névmás
c) névutó
d) kötőszó

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet az „*Ebül szerzett jószág ebül vész el.*” közmondás értelmének bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!